

Натаниел Хоторн

Белегът

Във втората половина на миналия век живееше учен, изтъкнат г познавач на всички естествени науки, който не много преди началото на нашата история бе извършил експеримент в духовната област, по-привлекателен от какъвто и да било химически опит. Той остави лабораторията на грижите на един помощник, изми саждите от красивото си лице, изтърка киселинните петна от пръстите си и убеди една хубава жена да му стане съпруга. По времето, когато сравнително наскоро откритото електричество и други подобни вълшебства на Природата сякаш проправяха пътища към царството на чудесата, не бе нещо необикновено любовта към науката да съперничи на любовта към жена по дълбочина и всепоглъщаща енергия. Високо развитият интелект, духът, въображението и дори сърцето можеха да намерят подходяща храна в занимания, които, както вярваха някои от най-разпалените им привърженици, щяха да ги издигнат от едно високо стъпало на знанието към друго до момента, в който ученият щеше да сложи ръка върху тайната на съзидателната сила и може би да изгради за себе си нови светове. Не знаем дали Ейлмър вярваше до такава степен в неизбежното овладяване на Природата от човека. Все пак, той се бе посветил на научните изследвания така изцяло, че надали можеше да бъде отклонен от някакво друго увлечение. Любовта към младата му жена можеше да излезе по-силна, но само ако се вплетеше в любовта му към науката и присъединеше към нея собствената си мощ.

И така, бе сключен подобен съюз. Той се съпътствуваше от наистина забележителни и дълбоко поучителни последици. Един ден наскоро след сватбата Ейлмър седеше загледан в жена си с тревожно изражение, което се изостряше все повече и повече, докато накрая той проговори:

– Джорджиана, не ти ли е идвало наум, че петънцето на бузата ти може да се премахне?

– Бога ми, не – отвърна тя с усмивка, но усетила сериозността на тона му, дълбоко се изчерви. – Да си кажа право, то толкова често е било наричано чар, че аз бях достатъчно глупава да го приема за истина.

– Е, може би върху друго лице би било така – отговори съпругът ѝ, – но не и на твоето. Не, любима моя Джорджиана, Природата те е създала до такава степен съвършена, че този нищожен недостатък, който не сме сигурни дали да определим като недостатък или красота, ме огорчава, защото е видим белег на земното несъвършенство.

– Поразява ли те, любими! – възкликна дълбоко наранената Джорджиана, изчерви се от внезапен гняв, а после избухна в сълзи. – Защо тогава ме изведе от бащиния дом? Ти не можеш да обичаш нещо, което те

огорчава!

За да обясним този разговор, трябва да споменем, че по средата на лявата буза на Джорджиана имаше самотно петънце, дълбоко вrastнало в плътта на лицето ѝ. То имаше багрен оттенък, който открояваше дефекта върху здравия розов тен. Когато се изчервяваше, то постепенно ставаше по-незабележимо и накрая изчезваше в победоносното нахлуване на кръвта, окъпала цялата буза в прекрасна руменина. Но ако някое преходно чувство я накараше да побледнее, петното се появяваше отново – пурпурен белег върху сняг – и на Ейлмър понякога му се струваше, че неговата яркост е направо ужасна. По форма то доста напомняше съвсем мъничка човешка длан. Поклонниците на Джорджиана бяха принудени да казват, че някоя фея е докоснала с мъничка длан бузата на детето при раждането му и оставила отпечатък като знак на магическата ѝ сила, която щеше да ѝ даде такава власт над всички сърца. Мнозина отчаяни обожатели биха рискували живота си за правото да докоснат с устни загадъчната длан. Няма защо да крием все пак, че отпечатъкът от дланта на феята създаваше у околните впечатления, които в зависимост от нагласата им твърде се различаваха. Някои по-придирчиви – те бяха всички от собствения ѝ пол – твърдяха, че кървавата длан, както предпочитаха да наричат петънцето, доста разваля впечатлението от красотата на Джорджиана и дори прави лицето ѝ грозно. Все едно да кажеш, че една от ония малки синкави точки, които понякога се появяват в най-фините мрамори, използвани за ваене на статуи, може да превърне Ева на Пауърз в чудовище. При мъжете петънцето или усиливаше възхищението им, или ги караше да се задоволят с пожеланието то да не съществува, та светът да притежава жив образец на съвършена красота, лишен и от най-малък недостатък. След като се ожени – понеже преди това бе мислил малко или никак по въпроса – Ейлмър разбра, че попада във втората категория.

Да беше по-малко красива – ако Завистта имаше власт по друг начин да ѝ се надсмее – той може би щеше да усети любовта си увеличена от това подобие на ръка, което ту едва се появяваше, ту изчезваше, ту отново изпъкваше и мъждукаше с всеки прилив на чувствата, развълнували сърцето ѝ. Но като я виждаше така съвършена във всяко друго отношение, този недостатък все повече и повече му се струваше непоносим. Бе фаталният човешки недостатък, с който Природата неизличително белязва по един или друг начин всички свои творения или да подчертае, че са временни и смъртни, или че съвършенството им трябва да се постигне с тежък труд и мъка. Алената длан бе израз на неизбежната

хватка, в която тленността държи най-висшите и най-чисти земни създания, като ги прави сродни с най-нисшите скотове, защото и едните и другите превръщат видимите си форми в прах. Като превърна по такъв начин белега в символ на податливост към грях, страдание, упадък и смърт, разтревоженото въображение на Ейлмър в скоро време направи от него нещо ужасяващо, нещо, което му причиняваше повече неприятности, отколкото красотата на Джорджиана му бе доставила радост, било на душата, било на тялото.

През цялото това време, което би трябвало да бъде най-щастливо за тях, той неизменно и без да желае това, дори въпреки стремежа си към обратното, се връщаше към тази гибелна тема. Нищожна, когато се появи за първи път, тя така се свърза с безбройните потоци на мисълта и състояние на чувствата, че се превърна в главна сред всичко останало. В утринната дрезгавина Ейлмър отваряше очи и различаваше върху лицето на жена си белега на несъвършенството, а когато вечер седяха пред камината, погледът му крадливо опипваше бузата ѝ и откриваше блещукаща под светлината на огъня призрачната ръка, изписала знака на тленността на мястото, което той с готовност би боготворял. Джорджиана скоро започна да потръпва под погледа му. Достатъчен бе един поглед с онова особено изражение, което често се появяваше на лицето му, за да се превърнат розите на бузите ѝ в мъртвешка бледност, върху която алената длан изпъкваше силно като рубинов барелеф върху най-бял мрамор.

Късно една вечер, когато светлините бяха започнали да мъждеят, така че белегът едва-едва личеше на бузата на бедната му жена, тя сама, за първи път, доброволно подхвана темата:

– Дали си спомняш, скъпи Ейлмър – попита тя с опит за немощна усмивка, – имаш ли някакъв спомен да си сънувал снощи нещо за тази противна длан?

– Никакъв! Изобщо никакъв! – започна Ейлмър, но после добави със сух, студен тон, за да прикрие истинската дълбина на чувствата си:

– Напълно възможно е и да съм сънувал, защото, преди да заспя тази мисъл бе здраво завладяла съзнанието ми.

– И ти я сънува? – продължи Джорджиана забързано, защото се боеше, че сълзите могат да попречат да каже онова, което искаше. – Ужасен сън! Чудя се как можеш да го забравиш. Възможно ли е да се забрави такъв израз:

„Сега е в сърцето ѝ – трябва да се изтръгне оттам!“ Спомни си, скъпи, защото аз на всяка цена трябва да те накарам да си припомниш този

сън.

Съзнанието изпада в тежко положение, ако всепроникващият Сън не може да удържи неговите призрци в неясните граници на властта си и им позволи да си пробият път и да внесат страх в този живот чрез тайни, които може би принадлежат на друг, дълбоко скрит. Сега Ейлмър си спомни съня. Сънувал бе как с помощта на слугата си Аминадаб прави опит да отстрани белега чрез операция. Колкото по-дълбоко отиваше ножът, толкова по-навътре потъваше дланта, докато накрая мъничката ѝ хватка сякаш стисна сърцето на Джорджиана, откъдето въпреки всичко, съпругът ѝ бе непреклонно решен да я изреже или изтръгне.

Когато сънят изцяло възкръсна в съзнанието му, Ейлмър усети чувство на вина пред съпругата си. Истината често си пробива път към съзнанието, плътно обгърната в одеянието на съня и след това с безкомпромисна прямота говори по въпроси, за които ние несъзнателно се самоизмамваме, докато сме будни. До този момент той не бе осъзнал тираничното влияние, придобито от една идея върху мислите му и дълбините на сърцето, до които може би щеше да се наложи да достигне, за да спечели покоя си.

– Ейлмър – тържествено започна Джорджиана, – нямам представа какво може да струва и на двама ни да се освободя от това петно. Може би премахването му ще доведе до непоправимо уродство, а може би белегът прониква дълбоко като самия живот. И все пак: съществува ли възможност, на каквато и да е цена, да бъде освободена от мъртвата хватка на тази мъничка ръка, която ме е стиснала, преди още да се появя на този свят?

– Скъпа моя Джорджиана, мислил съм много по въпроса – бързо я прекъсна Ейлмър. – Убеден съм, че премахването е напълно осъществимо.

– Ако съществува и най-малка възможност – продължи Джорджиана, – нека направим опит, какъвто ще да е рискът. Опасността е нищо за мене, този живот е едно бreme, от което бих се освободила с радост. Или премахни тази отвратителна ръка, или вземи окаения ми живот. Ти си голям учен. Цял свят е свидетел на това. Постигал си направо чудеса. Не можеш ли да отстраниш този малък, малък белег, който мога да покрия с двете си кутрета? Вън от възможностите ти ли е, заради собствения си покой, да отървеш бедната си жена от лудост?

– Моя най-прекрасна, най-скъпа, най-нежна – извика Ейлмър възторжено, – не се съмнявай във възможностите ми. По този въпрос вече съм мислил твърде много – толкова много, че почти съм вдъхновен да

създам едно по-малко съвършено от тебе същество. Джорджиана, ти ме накара да потъна в дебрите на науката по-дълбоко от всякога. Чувствувам се напълно в състояние да направя тази сладка бузка също така безупречна като другарката и. И тогава, любима моя, представяш ли си какво ще бъде моето тържество, след като поправя оставеното несъвършенство от Природата в най-красивото ѝ творение! Дори Пигмалион не е изпитал такъв екстаз, когато създадената от него скулптура на жена е получила живот.

– Решено тогава – каза Джорджиана, като се усмихна леко. – И, Ейлмър, не ме щади, защото ще видиш, че най-накрая белегът ще се скрие в сърцето ми.

Съпругът ѝ нежно я целуна по бузата – по дясната, не по онази, която носеше отпечатъка на алената ръка.

На следния ден Ейлмър я запозна с плана си, който правеше възможни задълбочения размисъл и непрекъснатите наблюдения, които щяха да бъдат необходими за предлаганата операция. Джорджиана на свой ред, щеше да има пълно спокойствие – твърде важно за успеха на операцията. Щяха да се уединят в обширните помещения, превърнати от Ейлмър в лаборатория, където в годините на преминалата в усилен труд младост бе направил открития за природните сили, спечелили му възхищението на всички учени общества в Европа. Седнал спокойно в тази лаборатория, бледният учен се бе домогвал до тайните на най-високите облачни слоеве и на най-дълбоките земни недра. Задоволявал бе любопитството си за причините, които разпалваха и поддържаха огньовете на вулкана, разкривал бе тайните на изворите и причините, поради които те бликат – някои така бистри и чисти, а други с такива лековити качества – от недрата на земята. Пак тука, в един по-ранен период, той бе изучавал чудесата на човешкото тяло и се бе опитал да проникне до самия механизъм, по който Природата преработва скъпоценните влияния на земята и въздуха, на духовния мир, за да създаде и отгледа човека – своя шедьовър. Ейлмър обаче отдавна се бе отказал от това начинание, като призна с неохота истината, в която рано или късно се препъват всички изследователи – нашата велика Майка-създателка, макар да ни забавлява като уж действава открито за всички, всъщност ревниво пази тайните си и въпреки престорената си откровеност, не ни показва нищо друго освен крайните резултати. Наистина тя ни позволява да разваляме, но много рядко да поправяме. И го прави необяснимо защо със свидливостта на патентен собственик. Сега Ейлмър си припомни тези полузабравени изследвания, не разбира се с надеждите и желанията от едно

време, а защото те съдържаха много физиологически данни и му бяха необходими за лечението, което предвиждаше за Джорджиана.

Когато я въвеждаше в лабораторията, Джорджиана се разтресе от студени тръпки. Ейлмър я погледна усмихнат в лицето с намерение да я ободри, но бе така поразен от силното сияние на белега върху белотата на бузата ѝ, че не можа да овладее едно конвулсивно потръпване. Жена му припадна.

– Аминадаб! Аминадаб! – извика Ейлмър, като блъскаше необузда-но пода с крак.

От едно вътрешно помещение незабавно се появи нисък и набит човек с буйна коса, окръжила лицето му, изцапано от пушеците на пещта. Този човек бе момче за всичко на Ейлмър през цялата му научна кариера. Бе изключително подходящ за тази служба поради голямата си сръчност и умениято, с което изпълняваше всички подробности в опитите на господаря си, макар да не бе в състояние да проумее и един единствен принцип в тях. С огромната си сила, буйната коса, окаденото си лице и неописуемата грубоватост, която го обгръщаше цял, той сякаш олицетворяваше материалното начало у човека, докато стройната фигура на Ейлмър и бледото интелектуално лице в същата степен олицетворяваше духовното.

– Отвори вратата на бодуара, Аминадаб – каза Ейлмър, – и запали една ароматична свещичка.

– Слушам, господарю – каза Аминадаб, като гледаше втренчено безжизненото тяло на Джорджиана. После добави полугласно: – Ако беше моя жена, никога не бих се лишил от тоя белег.

Когато Джорджиана дойде в съзнание, усети че диша в атмосфера, проникната от остър аромат, чиято нежна мощ я бе извадила от подобния на смърт припадък. Гледката наоколо напомняше съновидение. Ейлмър бе превърнал опустошените, мръсни, мрачни помещения, в които бе прекарал най-хубавите си години, увлечен от непонятни изследвания, в последователно свързани красиви стаи, напълно подходящи да станат усамотени покои на една очарователна жена. По стените бяха окачени великолепни завеси, които им придаваха едновременно величественост и грация, непостижими за който и да било друг образец на вътрешната украса. Богато украсените им тежки дипли се спускаха от тавана към пода, скриваха всички ръбове и чупки и като че ли ограничаваха гледката от безкрайността на пространството. В очите на Джорджиана всичко това изглеждаше като някакъв дворец в небесата. Ейлмър бе спрял, достъпа на слънчевите лъчи, които биха пречили на

химическите му опити, и бе поставил ароматични лампи, които горяха с пламъци в най-различен оттенък, но всички се сливаха в едно меко, пурпурно сияние. Той коленичи до жена си и я загледа сериозно, но без тревога, защото бе уверен в науката си и имаше усещането, че е по силите му да очертае около нея магически кръг, в който никакво зло не би могло да проникне.

– Къде съм? О, спомням си – проговори немощно Джорджяна и постави ръка върху бузата си, та да прикрие ужасния белег от погледа на съпруга си.

– Не се страхувай, скъпа моя – възкликна той. – Не се дърпай от мене! Повярвай ми, Джорджяна, аз дори се радвам на този единствен недостатък, понеже отстраняването му ще донесе такова блаженство.

– О, мили, смили се над мен! – тъжно отвърна жена му. – Моля те, не го поглеждай пак. Никога няма да забравя онова конвулсивно потръпване.

За да се утеши Джорджяна и да освободи съзнанието ѝ от бремето на реалния свят, Ейлмър приложи някои от развлекателните и незначителни тайни, които науката му бе открила наред със задълбочените. Въздушни фигури, съвсем безплътни представи и нематериални създания на красотата се явяваха пред нея, танцуваха и оставяха за миг следите си върху лъчи от светлина. Макар да имаше известна мъглива представа за начина, по който се постигат тия оптически ефекти, илюзията бе почти толкова пълна, че ѝ внушаваше увереност във властта на съпруга ѝ над света на привиденията. Когато пък усети желание да надзърне вън от това уединено място, мислите ѝ сякаш бяха прочетени и по някакъв екран започнаха да пробягват един след друг образи от външния свят. Пейзажите и образите на действителността бяха съвършено възпроизведени, но с онези омайващи и все пак неподлежащи на описание различия, които винаги правят една картина или образ много по-привлекателен от оригинала. Когато това му омръзна, Ейлмър я помоли да погледне един съд, в който имаше малко пръст. Тя го послуша с известно безразличие отначало, но скоро с удивление съзря как кълнът на някакво растение се надига от почвата. След него се появи стройно стъбло, постепенно се развиха листа, а сред тях едно съвършено и прекрасно цвете.

– Фантастично е! – извика Джорджяна. – Не смея да го докосна.

– Не, откъсни го – отвърна Ейлмър, – откъсни го и вдъхни краткотрайния му аромат, докато още може. След миг цветето ще увехне и от него няма да остане нищо освен кафявите му спори. От тях пак ще се

продължи родът пак така недълговечен.

Едва Джорджяна докосна цветето и цялото растение посърна, листата му почерняха като въглища, сякаш поразени от огън.

– Твърде силен бе възбудителят – промълви Ейлмър замислено.

За да компенсира този неуспешен опит, той предложи да изработи портрета ѝ по изобретен от него научен начин. Това щеше да стане посредством светлинни лъчи, насочени към плоча от полиран метал. Джорджяна се съгласи, но когато погледна резултата, с уплаха откри, че контурите на портрета са размазани и неясни, докато контурите на една мъничка длан личаха на мястото на бузата ѝ. Ейлмър грабна металната плоча и я хвърли в един съд с разяждаща киселина.

Както и да е. Той бързо забрави тези горчиви неуспехи. В промеждутъците на изследванията и химическите експерименти той идваше при нея зачервен и изтощен, но изглеждаше въодушевен от присъствието ѝ и с пламенни слова описваше възможностите на своето изкуство. Запозна я с историята на дългата династия алхимици, прекарвали толкова много векове в търсене на универсалния разтворител, способен да превърне в злато всеки евтин и непотребен елемент. Ейлмър като че ли вярваше, че по силата на простата научна логика, общо взето откриването на това дълго търсено средство бе в границите на възможното, „но“ добави той, „учен отишъл толкова далеч, че да добие тази власт, ще е постигнал толкова дълбоки познания, че не би паднал дотам да я използва“. Не по-малко странни бяха и схващанията му за еликсира на живота. Той направи повече от намек, че може ако иска да приготви течност, която би удължила живота с години, може би неограничено, но това би предизвикало в природата несъответствия, които цял свят и на първо място погълналият универсалния цар, биха прокляли.

– Ейлмър, сериозно ли говориш? – попита Джорджяна, като го гледаше с удивление и страх. – Ужасно е да притежаваш такава власт или дори само да мечтаеш да я притежаваш.

– О, не се притеснявай, любов моя – отвърна съпругът ѝ. – Няма да навредя нито на тебе, нито на себе си, като внеса такава дисхармония в живота ни. Само искам да разбера колко нищожно в сравнение с това е умението, необходимо за отстраняването на тази малка длан.

При споменаването на белега, Джорджяна както винаги потрепера, сякаш бяха допрели нажежено желязо до бузата ѝ.

Ейлмър отново отиде в лабораторията си. Тя чуваше гласа му в отдалечената стая с пещта да дава нареждания на Аминадаб, чиито дрезгави, недодялани и безобразни звуци в отговор повече напомняха

ръмженето и воя на див звяр, отколкото човешка реч. След няколкочасово отсъствие Ейлмър отново се появи и ѝ предложи да разгледа сбирката му от химически продукти и полезни изкопаеми. Сред първите той ѝ показа малко мускалче, което, както отбеляза той, съдържало тънък и все пак изключително силен аромат, способен да пропие във всичките ветрове, духащи над една държава. Стойността на съдържанието на това малко мускалче била неизчислима. Докато казваше това, той пръсна малко от есенцията във въздуха и помещението се изпълни с остър и ободряващ сладък аромат.

– А това какво е? – попита Джорджиана, като посочи малък кристален глобус, съдържащ оцветена в златно течност. – Толкова е красиво за окото, че бих го помислила за елексира на живота.

– В известен смисъл е това – отвърна Ейлмър, – или по-скоро елексирът на безсмъртието. Това е най-скъпоценната отрова, приготвяна някога на този свят. С нейна помощ мога да огранича живота на всеки смъртен, който ми посочиш. Силата на дозата ще определи дали да се мъкне още години по земята или да падне мъртъв след миг. Никой крал не би могъл да опази живота си върху охранявания си трон, ако аз си въобразя в тая лаборатория, че добруването на милиони хора ми дава право да го лиша от него.

– Защо държиш това страховито вещество? – попита ужасена Джорджиана.

– Не губи доверие в мене, скъпа – отвърна съпругът ѝ с усмивка. – Целебните ѝ свойства са още по-големи от рушителните. А я погледни тук! Ето ти едно много силно козметично средство. Няколко капки от него, разтворени във ваза с вода, и луничките могат да се измият от лицето, както човек си мие ръцете. По-силна настойка отнема руменината от бузата и превръща розовата красота в бледен призрак.

– С това ли смяташ да намажеш бузата ми? – попита Джорджиана нетърпеливо.

– О, не – бързо отвърна мъжът ѝ. – Това е за повърхностно лечение. Твоят случай изисква проникване по-надълбоко.

В разговорите си с Джорджиана Ейлмър обикновено я разпитваше какво чувствава и как понася затворничеството си и околната температура. Въпросите бяха по особен начин задавани, та Джорджиана започна да подозира, че вече е подложена на някакви манипулации – било чрез ароматизирания въздух, който дишаше, или чрез храната, която приемаше. Имаше също така чувството – но това би могло и да е чисто въображение – че целият ѝ организъм е някакси възбуден. Едно

странно, неопределимо усещане пропълзяваше по вените ѝ и караше сърцето да изтръпва наполовина от болка, наполовина от удоволствие. Все пак, осмелеше ли се да погледне към огледалото, съзираше бледния си като бяла роза образ и аления белег, отпечатан върху бузата. Даже и Ейлмър не го ненавиждаше сега колкото нея.

За да разсее скуката през часовете, които съпругът ѝ смяташе за необходимо да посвещава на изследвания и анализи, Джорджиана преглеждаше книгите от научната му библиотека. В много от потъмнелите старинни томове откри глави, пълни с романтика и поезия. Това бяха творби от средновековните философи като Алберт Магнус¹, Корнелий Агрипа², Парацелз³ и прочутия монах⁴, създаде пророческата Бронзова глава. Всички тия древни естественици бяха изпреварили своето време и все пак бяха проникнати от характерното за него лековерие. Затова им вярваха, а и самите те вероятно си въобразяваха, че изучаването на Природата им е дало власт над нея, а физиката им позволява да овладеят света на нематериалното. Не по-малко любопитни и фантастични бяха и ранните публикации на Кралското научно дружество, в което неговите членове, малко запознати с пределите на възможното в природата, безспир описваха чудеса или предлагаха начини за постигането им.

Най-интересен за Джорджиана обаче бе един огромен том, изписан собственоръчно от съпруга ѝ, в който бе регистриран всеки експеримент в научната му кариера, първоначалната му цел, методите, използвани за постигането ѝ, успеха или провала, както и обстоятелствата, довели до едното или другото. Книгата бе всъщност едновременно история и символ на неговия пламенен, амбициозен, изпълнен с въображение и все пак свързан тясно с практиката усилен живот. Той боравеше с физическите явления така, сякаш зад тях не се криеше нищо друго и все пак ги одухотворяваше всичките и бягаше от материализма, тласкан от силното си, неудържимо влечение към безкрайното. В неговите ръце и най-безжизненото нещо на земята добиваше душа. Докато четеше, Джорджиана започна да уважава и обича Ейлмър по-дълбоко от всякога, но вярата ѝ в неговите оценки стана по-слаба от преди. Независимо от многото неща, които той бе постигнал, Джорджиана не можеше да не забележи, че великолепните му успехи бяха почти неизменно провали, сравнени с идеала, към който той се бе насочил първоначално. Най-

1. (1193(?)–1280), немски философсхоластик, учител на Св. Тома Аквински. – Б. пр.

2. Италиански философ. – Б. пр.

3. (1493–1541), швейцарски лекар и алхимик. – Б. пр.

4. Роджър Бейкън (1214–94) – английски философ и естествоизпитател. – Б. пр.

бляскавите му диаманти бяха всъщност обикновен чакъл и той сам усещаше това, като ги сравняваше с неизброимите съкровища, разположени отвъд пределите на възможностите му. Томът, изпълнен с постижения, донесли признание за своя автор, бе все пак една история по-меланхолична от която и да било друга, написана от човешка ръка. Това бе една тъжна изповед и неспирно изброяване на недостатъците в сложната човешка натура – духът, обременен от плът и принуден да работи сред материалното. Отчаянието, обхванало висшето начало, съзнало, че е така безславно ограничено от земното. Навярно всеки гений, в която и да било област би открил собствения си опит в дневника на Ейлмър.

Записките така дълбоко поразиха Джорджиана, че тя захлупи лице върху отворената книга и избухна в сълзи. В това положение я намери съпругът ѝ.

– Опасно е да се четат книгите на магьосник – каза той с усмивка, но на лицето му бе изписано напрежение и недоволство. – Джорджиана, погледна ли някои страници в тая книга, аз едва се овладявам. Внимавай, защото може да се окаже също така пагубна и за теб.

– Тя ме накара да те боготворя повече от всякога – каза Джорджиана.

– Е, почакай да успее сега – отвърна той, – и тогава можеш да ме боготвориш. Аз едва ли ще считам, че не го заслужавам. Само че сега те търсех заради обаянието на гласа ти. Попей ми, скъпа моя.

И така тя започна да лее музиката на своя глас, та да утоли жаждата на духа му. После той си тръгна с изблик на момчешка веселост, като я увери, че заточението ѝ ще трае още съвсем кратко и че сигурността в успешния изход вече била пълна. Той едва бе излязъл, когато Джорджиана усети неудържимо желание да го последва. Забравила бе да каже на Ейлмър за едно нещо, което вече от два-три часа привличаше вниманието ѝ. Беше някакво усещане в областта на фаталния белег – не болезнено, но предизвикваше една възбуда в целия ѝ организъм. Забързана след съпруга си, тя за първи път влезе в лабораторията.

Първото, попаднало пред погледа ѝ нещо, бе пещта, този разгорещен и неспокоен труженик, с ярката светлина на огъня, който изглежда бе горял векове, ако се съди по дебелия пласт сажди над него. Един дестилационен апарат работеше с пълна пара. Из помещението бяха пръснати реторти, тръби, мензури, поти и други уреди за химически изследвания. Някаква електрическа машина стоеше напълно готова за употреба. Атмосферата бе потискаща и душна, нечиста поради смрадливите газове, получавани при научните процеси. Строгата домашна простота

на помещението с голите му стени и тухлен под се видяха странни на Джорджиана, привикнала към фантастичния разкош на своя бодуар. Но онова, което главно, наистина почти изключително привлече вниманието ѝ, бе видът на самия Ейлмър.

Бледен като смъртник, възбуден и изцяло погълнат, той се бе надвесил над пещта, сякаш от неговото най-голямо внимание зависеше дали дестилираната течност ще се превърне в еликсира на вечното щастие или нещастие. Колко различно бе това от жизнерадостния и весел израз, наложен, за да окуражи Джорджиана!

– Внимателно сега, Аминадаб, внимателно човекомашино, внимателно ти, човеко от плът! – мърмореше Ейлмър повече на себе си, отколкото на своя помощник. – Едно движение повече или по-малко в този момент и край на всичко.

– О! О! – смотолеви Аминадаб. – Вижте, господарю! Вижте!

Ейлмър бързо вдигна поглед и най-напред почервения, а после стана по-бледен от всякога, като съзря Джорджиана.

Втурна се към нея и я сграбчи така, че остави следи от пръстите си върху ръката ѝ.

– Защо си дошла тук? Нямах ли вяра в мъжа си? – извика той разярено. – Защо носиш сянката на този фатален белег в моята лаборатория? Не е хубаво това. Върви си, любопитна жена, върви си!

– Не, Ейлмър – отвърна Джорджиана с една твърдост, от която характерът ѝ не бе лишен, – не си ти този, който има право да се оплаква. Ти не вярваш на жена си, ти скри безпокойството, с което наблюдаваш сега експеримента. Не мисли така лошо за мене. Кажете ми на какъв риск сме изложени, аз няма да се уплаша. Моят дял в него е далеч по-малък от твоя.

– Не, не, Джорджиана – отвърна Ейлмър нетърпеливо, – това не може да стане.

– Добре – каза тя кротко. – Знай, Ейлмър, че ще приема всяко лекарство, което ми донесеш, но тласкана от същата сила, която би ме накарала да глътна и отрова, стига да е поднесена от твоята ръка.

– Моята чудесна женица – промълви Ейлмър, дълбоко трогнат. – До днес не познавах дълбините и висотите на твоята природа. Нищо няма да скрия. Знай тогава, че тая алена ръка, макар да изглежда повърхностна, е стиснала цялото ти същество толкова дълбоко, колкото аз изобщо не подозирах в началото. Вече приложих средства, достатъчно силни да направят всичко, освен да променят целия ти организъм. Остава да се опита само още едно нещо. Ако не успеем и с него, ние сме

свършени.

– И защо не смееше да ми кажеш?

– Защото, Джорджиана – отвърна Ейлмър тихо, – съществува опасност.

– Опасност? Съществува само една опасност – тази ужасна дамба да остане върху бузата ми! – извика Джорджиана. – Махни я! Махни я, каквото и да ни струва това или ще се побъркаме и двамата!

– Бог вижда колко прави са думите ти – отвърна Ейлмър тъжно. – А сега, скъпа, върни се в бодуара си. След малко ще бъде проверено.

Той я придружи обратно и се раздели с нея с една тържествена нежност, която далеч по-ясно от думите му показваше колко много е заложено сега на карта. След излизането му Джорджиана потъна в размисъл. Разсъждаваше върху характера на Ейлмър и му отдаде дължимото повече от когато и да било по-рано. Сърцето ѝ ликуваше и потръпваше от благородната му любов – така чиста и възвишена, че не би приела нищо по-малко от самото свършенство, вместо да се примири с нещо по-земно от онова, за което бе мечтал. Усети колко по-ценно е такова чувство от някое по-скромно, което заради нея би се примирило с недостатъка, извършвайки предателство спрямо свещената любов, като принизи свършената идея до равнището на действителността. С цялата си душа се помоли да може поне за миг да удовлетвори неговите най-дълбоки и възвишени схващания. След миг съзна, че това не може да стане, защото неговият дух бе в постоянно движение, вечно устремен и всеки следващ миг изискваше нещо, което надвишаваше целта от предишния.

Шумът от стъпките на мъжа ѝ я върнаха към действителността. Носеше кристален бокал, пълен с безцветно като вода питие, което бе достатъчно бистро, за да бъде елексира на безсмъртието. Ейлмър бе бледен, но това по-скоро изглеждаше следствие от изтощение на ума и напрежение на духа, отколкото от страх или съмнение.

– Лекарството е приготвено по всички правила – каза той в отговор на погледа ѝ. – Не може да има провал, освен ако не ме подведе цялата ми наука.

– Да не беше ти, скъпи ми Ейлмър – забеляза Джорджиана, – може би щях да се отърва от този белег на тленността, като се откажа от самата тленност в полза на каквото и да било друго състояние. Животът е само едно печално притежание за хората, стигнали точно онова духовно равнище, на което съм аз. Да бях по-слаба и глупава, то би могло да се превърне в щастие. Да бях по-силна, щях успешно да го преживея. Но

след като съм това, което смятам, че съм, струва ми се, че сред всички смъртни най-много ми подхожда да умира.

– На тебе ти подхождат небесата и то без да си вкусила смъртта! – отвърна съпругът ѝ. – Но защо говорим за умиране? Лекарството не може да не успее. Наблюдавай действието му върху това растение.

На прозореца бе поставена саксия с мушката, поразено от някакви жълти петна, покрили всичките му листа. Ейлмър изля малко от течността върху почвата, в която растеше. Малко след това, когато корените на растението поеха влагата, грозните петна започнаха да отстъпват пред живата зеленина.

– Нямаше нужда от доказателства – каза Джорджиана тихо. – Дай чашата. С радост залагам всичко на твоята дума.

– Изпий го тогава, благородно създание!

възкликна Ейлмър с пламенно възхищение. – И най-малко петънце несъвършенство не засенчва твой дух. Видимият ти образ също ще бъде напълно съвършен след миг.

Тя изпи течността и върна чашата в ръката му.

– Много е освежително – каза тя с ведра усмивка. – Прилича ми на вода от небесен извор. Има някакъв неуловим аромат и много приятен вкус. Уталожил трескавата жажда, която ме мъчеше от много време. А сега, скъпи, нека да поспя. Моите тленни усещания обгръщат духа ми както листенцата на розов цвят обгръщат пъпката му при залез слънце.

Последните думи изрече малко неохотно, сякаш за да произнесе тези провлечени и неясни срички ѝ трябваше повече енергия, отколкото можеше да събере. Те едва се отрониха от устата ѝ и Джорджиана потъна в сън. Ейлмър седеше край нея и я наблюдаваше, изпълнен с чувствата на човек, за когото целият смисъл на живота зависи от предстоящото изпитание. Сред тях все пак бе примесена и изследователската стръв, характерна за човека на науката. И най-дребните неща не убягваха от погледа му. По-ярка руменина на бузата, лека аритмия в дишането, трепване на клепача, едва доловима тръпка на тялото – това бяха подробностите, които отбелязваше в големия си дневник, докато минутите отминаваха. Усилен мисловен процес бе оставил своя знак върху всичките предишни страници на книгата, но всички мисли, трупани през годините, бяха съсредоточени върху последната.

Потънал в тези занимания, той не пропускаше да хвърля често поглед към фаталната длан, като при това потръпваше. Дори веднъж, подтикнат от странно и необяснимо чувство, докосна тази длан с устни. Докато правеше това, сърцето му се сви, а Джорджиана, потънала в дълбок

сън, се размърда притеснено и промърмори, като да протестираше. Ейлмър се върна към наблюденията си. Те не останаха безплодни. Алената длан, така ярко откроена отначало върху мраморната бледност на бузата на Джорджиана, сега започна да губи очертанията си. Джорджиана си оставаше по-бледна от всякога, но с всяко вдишване и издишване белегът губеше по малко от по-раншната си отчетливост. Присъствието му бе ужасно – оттеглянето му бе още по-ужасно. Наблюдавайте как избледняват върху небосклона багрите на дъгата и ще разберете как си отиваше този тайнствен знак.

– Боже мой! Почти изчезна! – каза си Ейлмър с едва сдържан възторг. – Кажичи-речи не го забелязвам вече. Успех! Успех! Сега доби съвсем бледорозов цвят. И най-малкият приток на кръв в бузата ѝ ще го покрие. Но тя е така бледа!

Дръпна завесата на прозореца и пусна дневната светлина да влезе в стаята и да докосне бузата ѝ. В същия миг чу едно грубо прегракнало хихикане, което от години му бе известно като израз на задоволството на неговия слуга Аминадаб.

– О, тленна плът! О, недълговечна материя! – извика Ейлмър, смейки се като луд. – Ти ми служи добре! Материя И дух – земя и небе – и двете изиграха ролята си в това тук! Смей се, робе на сетивата! Ти заслужи правото да се смееш.

Тези възгласи смутиха съня на Джорджиана. Тя бавно отвори очи и погледна в огледалото, поднесено от съпруга ѝ за тази цел. Слаба усмивка пробяга по устните ѝ, като видя колко трудно забележима бе сега алената длан, която някога грееше така ужасно ярко, сякаш за да пропъди цялото им щастие. След това обаче погледът ѝ потърси лицето на Ейлмър с тревога и страх, които той по никакъв начин не можеше да си обясни.

– Бедния ми Ейлмър! – промълви тя.

– Бедния ли? Нищо подобно! Най-богатия, най-щастливия, най-облагодетелствувания! – възкликна Ейлмър. – Моята несравнима жена! Успяхме! Сега си съвършена!

– Бедния ми Ейлмър – повтори тя с една нежност, надвишаваща всичко човешко, – ти се целеше високо и се справи блестящо. Не се разкапвай, задето с толкова възвишено и чисто чувство отхвърли надобро-то, което природата бе в състояние да ти предложи. Ейлмър, скъпи Ейлмър, аз умирам.

Уви, това бе истина! Фаталната длан се бе вплела в тайната на живота и бе оная връзка, чрез която ангелският дух поддържаше своето

единение с тленното тяло. Докато алената сянка на белега – този единствен знак на човешкото несъвършенство – изчезваше от бузата ѝ, последното дихание на съвършената сега жена се отдели във въздуха и душата ѝ, спряла за миг край съпруга, полетя към небесата. Тогава прегракналото хихикане се чу отново! Нелепата земна съдба както винаги ликуваше в неизменната си победа над безсмъртното начало, което в това неясно състояние на недоразвитост търси една съвършена завършеност. И все пак, ако Ейлмър бе постигнал по-дълбока мъдрост, той не би се отказал по такъв начин от щастието, което би съградило земния му живот от същия материал, както и небесния. Временното обстоятелство се оказва твърде силно за него – той не съумя да прозрее през мъглявините на времето и дошъл един път завинаги във вечността, да намери съвършеното бъдеще в настоящето.

КРАЙ

© Весела Кацарова, превод от английски

Nathaniel Hawthorne
The Birth-Mark, 1843

Източник: <http://dubina.dir.bg>
Сканиране и обработка: Сергей Дубина, 15 юли 2003 г.
Книжното тяло е любезно предоставено от Галина Янакиева

Публикация:

Натаниъл Хоторн, ГОЛЯМОТО КАМЕННО ЛИЦЕ
РАЗКАЗИ

Преведе от английски ВЕСЕЛА КАЦАРОВА

Съставител НАТАЛИЯ КЛИСУРСКА

Художник КОСТАДИНКА МИЛАДИНОВА

Редактор ОГНЯНА ИВАНОВА

Художествен редактор ВЕНЕЛИН ВЪЛКАНОВ

Технически редактор ПЕТЪР БАЛАВЕСОВ

Коректор АЛБЕНА НИКОЛАЕВА

АМЕРИКАНСКА. ПЪРВО ИЗДАНИЕ. ИЗДАТЕЛСКИ НОМЕР 800. ДАДЕНА ЗА
НАБОР 10. I. 1983 г. ПОДПИСАНА ЗА ПЕЧАТ 12. II. 1983 г. ИЗЛЯЗЛА ОТ ПЕЧАТ
25. V. 1983 г. ФОРМАТ 1/16/60/90. ПЕЧАТНИ КОЛИ 17. ИЗДАТЕЛСКИ КОЛИ 17.
УСЛОВНО ИЗДАТЕЛСКИ КОЛИ 15.71.

ЦЕНА 1.34 лв.

ИЗДАТЕЛСТВО „ОТЕЧЕСТВО“, СОФИЯ „Г. ДИМИТРОВ“. КЛОН ЛОЗЕНЕЦ, БУЛ.
„Г. ТРАЙКОВ“ 2а

THE portable hawthorne
viking press, new york 1969
hawthornes short stories
vintange book's, new york 1946

Съдържание:

Предговор от Наталия Клисурска

Голямото каменно лице

Творецът на прекрасното

Дъщерята на Рапачини

Злочестината на господин Хъгинботъм

Егоизъм или змия в гърдите

Експериментът на доктор Хейдигър

Белегът

Беловласия покровител

Моят роднина майор Молино

Кроткото момче

Амбициозният гост

Мантията на лейди Елеанор

Големия гранат

Пророчески портрети

Сестрите-години

Итън Бранд

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2403>]